

ВІДГУК

**офіційного опонента – доктора юридичних наук,
професора Тищенко Олени Володимирівни на дисертаційну роботу
Кашицького Андрія Володимировича на тему «Правове регулювання
волонтерської діяльності в системі соціальної підтримки населення»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право»
за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність теми дослідження. У сучасному світі, де соціальне забезпечення відіграє важливу роль у захисті та підтримці населення, дослідження правового регулювання волонтерської діяльності є надзвичайно актуальним. У сучасних умовах дедалі більшого значення набуває усвідомлення суспільством і державою необхідності вдосконалення механізмів соціальної підтримки. Соціальні та психологічні проблеми потребують системного підходу до їх вирішення, що передбачає залучення кваліфікованих фахівців у сфері соціальної роботи, а також розвиток волонтерського руху як важливого ресурсу допомоги. Важливість надання волонтерської допомоги розглядається як один із ефективних шляхів підвищення якості соціальних послуг. Обрана А.В. Кашицьким тема дослідження «Правове регулювання волонтерської діяльності в системі соціальної підтримки населення» відображає чітку прогресивну тенденцію розвитку волонтерської діяльності, яка потребує правового забезпечення в умовах сучасних викликів. Тому на часі дослідити особливості надання волонтерської допомоги, з'ясувати проблеми її правового регулювання та запропонувати шляхи їх вирішення.

Ураховуючи вищенаведене, тема дисертаційної роботи є актуальною, своєчасною та має важливе практичне значення для забезпечення соціального захисту вразливих категорій осіб в Україні.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, що містяться в дисертації. Зміст дисертації в цілому характеризується досить

високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Достовірність результатів дисертаційної роботи забезпечена теоретичною базою дослідження, що охоплює значну кількість праць українських та зарубіжних учених, нормативною й емпіричною базою роботи, що охоплює законодавство України, в тому числі міжнародні договори, закони України, програмні документи, підзаконні акти у сфері волонтерської діяльності, а також законодавство й офіційні документи зарубіжних держав. Достовірність результатів дисертаційної роботи забезпечена й впровадженням результатів, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, у навчальний процес, а також у діяльність державних органів.

Також слід зазначити про вдале концептуальне вирішення завдань дисертаційної роботи, що позначилось на логічному порядку подачі матеріалу, який дозволив автору висвітлити основні аспекти досліджуваної ним теми, побудувати достатньо переконливу систему аргументації, що відображає як предмет дослідження, так і власну авторську позицію. Всі відповідні положення викладено в дисертації логічно, послідовно та стилістично довершено.

А.В. Кашицький продемонстрував здатність до аналізу досліджуваної теми, вміння застосовувати сучасні наукові методи пізнання для вирішення конкретних теоретико-правових проблем, поставлених у розділах роботи.

Наукові положення, висновки та рекомендації, викладені у дисертації, є теоретично обґрунтованими, що забезпечується застосуванням раціональної сукупності сучасних загальнонаукових і спеціальних методів та прийомів наукового пізнання.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є однією з перших спроб дослідження в науці права соціального забезпечення волонтерської діяльності, в якому сформовано авторське бачення волонтерської діяльності в системі соціальної підтримки населення.

Питання правового регулювання волонтерської діяльності загалом знайшли всебічне відображення в юридичній літературі. Водночас в дисертації проведено комплексний аналіз волонтерської діяльності саме в системі соціальної підтримки населення, досліджена системність у правовому регулюванні надання волонтерської допомоги, що вказує на наявність наукової новизни рецензованої роботи.

Так, А.В. Кашицький вперше висловив пропозицію щодо розмежування напрямів і видів волонтерської діяльності шляхом внесення змін до частини 3 статті 1 Закону України «Про волонтерську діяльність».

Автор аргументував, що дослідження волонтерської діяльності в системі соціальної підтримки населення передбачає застосування проблемно-орієнтованого та ціннісно-орієнтованого підходів, що повинні бути покладені й в основу удосконалення правового регулювання цієї сфери відносин.

Цінним є висновок дисертанта, що волонтерська діяльність є вагомим ресурсом розвитку соціальної роботи, що забезпечує розширення спектру соціальних послуг та підвищення їх доступності для вразливих категорій населення.

Важливим для науки права соціального забезпечення та правозастосування є удосконалення наукового підходу до обґрунтування позиції щодо розмежування волонтерської праці як виду благодійності з роботою на підставі трудового договору (найманою працею).

Основні висновки і положення містять елементи наукової новизни, дозволяють в інноваційному ракурсі поглянути на проблему правової регламентації волонтерської діяльності в системі соціальної підтримки населення. Для цього А.В. Кашицький спочатку проводить співвідношення волонтерської діяльності (волонтерства) із суміжними правовими феноменами, аналізує її принципи та дає функціональну характеристику. Так, на с. 44 дисертаційної роботи автор слушно зауважує: «Існує багато теоретичних підходів до дослідження феномену волонтерства в соціально-правовій сфері, які з'явилися у рамках соціології, педагогіки, психології,

економіки, юриспруденції та інших дисциплін. Схожість методологічного апарату дозволяє застосовувати міждисциплінарний і системний підходи до дослідження цього масштабного соціального, політичного, економічного і культурного явища. Саме з позицій цих підходів і повинна будуватись правова основа цілісної системи волонтерської діяльності». Відповідно до методології системного дослідження основний акцент дисертант зробив на виявленні цілісних властивостей системи соціальної підтримки, аналізі взаємодії всіх її складових та визначенні в ній місця волонтерської допомоги. Результати, презентовані автором у першому розділі дисертації, дозволяють отримати загальну характеристику волонтерської діяльності та її правового регулювання.

Закономірним продовженням є другий розділ дисертації, в якому досліджуються особливості надання волонтерської допомоги окремим вразливим категоріям населення. А.В. Кашицький зупинився на дослідженні трьох таких категорій. Виділення саме цих категорій осіб у дисертаційній роботі зумовлене сучасними викликами, адже значну їх частину складають саме особи/сім'ї, які опинилися у складних життєвих обставинах через шкоду, завдану бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією, внутрішньо переміщені особи, особи з інвалідністю. Результати, презентовані автором у другому розділі дисертації, дозволили розкрити особливості надання їм волонтерської допомоги.

У третьому розділі, що є квінтесенцією наукового пошуку А.В. Кашицького, визначаються прогалини правового регулювання волонтерської діяльності в законодавстві України та пропонуються напрями його удосконалення з урахуванням позитивного зарубіжного досвіду.

Все вище викладене свідчить про завершене й самостійне наукове дослідження.

Повнота викладу одержаних результатів. Ключові теоретичні і практичні положення дисертаційної роботи знайшли відображення в 3-х

наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях, і в тезах 14-ти доповідей на наукових конференціях.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Як і будь-яка самостійна, творча й авторська робота, з високим ступенем оригінальності тексту, подана дисертація не позбавлена спірних моментів, що, проте, не применшує цінності й значимості для науки права соціального забезпечення цієї роботи. Вважаємо за необхідне звернути увагу на деякі питання, які могли б слугувати предметом подальших наукових досліджень чи певної дискусії під час публічного захисту.

1. Як відомо, в Україні волонтерська діяльність тривалий час здійснювалася в рамках загальних правових положень законодавства про благодійність, про що дисертант слушно зауважує в підрозділі 1.2 своєї роботи. В Законі України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» відсутні норми, які визначають особливості та/або відмінності волонтерської діяльності з-поміж інших форм благодійності. Зважаючи на це, дисертанту варто було більше уваги приділити питанню розмежування волонтерства та благодійної діяльності з виокремленням їх відмінних ознак.

2. На с. 150 дисертації А.В. Кашицький зазначає, що «британська законодавча конструкція характеризується відсутністю єдиного закону про волонтерство та базується на інтеграції норм різних галузей права, що забезпечує гнучкість правового регулювання...». З цього приводу, вважаємо за доцільне звернути увагу, що здобувач не досить чітко висловлює позицію щодо необхідності закріплення в подальшому правового регулювання волонтерської діяльності в єдиному законі, зокрема Соціальному кодексі. Чи навпаки, на думку, дисертанта, це є недоречним.

3. Зважаючи на те, що в умовах сьогодення проблема налагодження функціонування ефективного правового механізму соціального захисту ветеранів війни набуває особливого значення та ваги, дисертанту у процесі дослідження варто було більш детально вказати, зарубіжний досвід яких

країн варто запозичити для надання волонтерської допомоги ветеранам війни в Україні.

4. Ураховуючи особливості діяльності волонтерів в Україні у складних умовах війни, здобувачеві доцільно було б приділити увагу проблематиці реалізації психологічної реабілітації волонтерів після роботи у зонах бойових дій.

Вищенаведені питання носять дискусійний характер, викликані інтересом до дослідження і являють собою елемент наукової полеміки. Вони не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи, яка виконана на високому теоретичному рівні.

Загальний висновок. Дисертаційна робота виконана на високому теоретичному рівні, матеріал дисертації викладено в логічній послідовності, всі висновки отримали необхідну й достатню теоретичну аргументацію та є методологічно обґрунтованими. За своїм змістом і загальною спрямованістю дисертаційне дослідження Кашицького А.В. відповідає обраній ним спеціальності 081 – «Право», робота пройшла належну апробацію. Дисертація є самостійною завершеною роботою, в якій відсутні порушення академічної доброчесності. Оформлення дисертації в цілому відповідає встановленим НАЗЯВО вимогам.

Дисертантом підготовлена завершена, концептуально цілісна авторська науково-кваліфікаційна робота, результати якої характеризуються науковою новизною, теоретичною та практичною значущістю, внутрішньою цілісністю й логічною завершеністю.

Керуючись вищевикладеним робимо висновок, що дисертація Кашицького Андрія Володимировича на тему «Правове регулювання волонтерської діяльності в системі соціальної підтримки населення», подана на здобуття ступеня доктора філософії, є самостійним, завершеним науковим дослідженням, у межах якого отримано нові науково обґрунтовані результати, що у своїй сукупності мають істотне значення для розвитку науки права соціального забезпечення. Робота відповідає вимогам Порядку підготовки

здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 р.), п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор – Кашицький Андрій Володимирович – заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право».

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри трудового права
та права соціального забезпечення
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Олена ТИЩЕНКО